

4. *Артьомов І. В.* Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України. — Монографія. Серія «Євроінтеграція»: український вимір». — Випуск 13. — 2009. — 508 с.

5. *Біленький П. Ю., Мікула Н. А.* Зовнішньоекономічна діяльність регіонів // регіональна політика: методологія, методи, практика. / Колектив авторів. Монографія. НАН України. Інститут регіональних досліджень за ред. Академіка НАНУ М.І. Долішного. — Львів, 2001. — 719 с. — С. 654—697.

6. *Герасимчук З. В., Лютак О. М.* «Регіональна політика транскордонного співробітництва: механізм формування та реалізації».

7. Посібник «Транскордонне співробітництво». Мікула Н. А., Полкованов В.В. — К.: Видавництво «Крамар», 2011 — 259 с.

8. *Скорик М. Л., Харічков С. К., Андерсон Н. В.* Євро регіони на кордонах України. — ІПРЕД НАН України, 2010.

9. *Студенников І.* Транскордонне співробітництво та його місце в регіональному розвитку// Регіональна політика в країнах Європи: уроки для України/Київ, центр. Інститут України Схід-Захід; за ред. С Максименка. — К.: Логос, 2000, 171 с. — С. 138—167.

Стаття подана до редакції 28.10.2011

УДК 339.54

Г. В. Солодковська, старший викладач,
Ю. М. Солодковський, канд. екон. наук,
доц., кафедра міжнародної торгівлі,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОХІЙСЬКОГО РАУНДУ БАГАТОСТОРОННІХ ТОРГОВИХ ПЕРЕГОВОРІВ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто можливі наслідки прийняття основних проектних документів країнами-членами СОТ у ході Доха-раунду багатосторонніх торговельних переговорів. Визначено перспективні сценарії подальшого розвитку переговорного процесу в межах СОТ. Запропоновано шляхи мінімізації втрат України від підписання угоди по лібералізації сфери послуг.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ВТО, Доха-раунд багатосторонні торгові переговори, національна конкурентоспроможність в умовах торгової глобалізації.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрены возможные последствия принятия основных проектных документов странами членами ВТО в ходе Доха-раунда многосторонних торговых переговоров. Определены перспективные сценарии дальнейшего развития перегово-

ворного процесу в рамках ВТО. Предложено пути минимизации потерь Украины от подписания соглашения по либерализации услуг.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ВТО, Доха-раунд многосторонних торговых переговоров, национальная конкурентоспособность в условиях торговой глобализации.

ANNOTATION. The article reviews the possible results of accepting main project documents during the WTO Doha multilateral trade negotiations. Prospective scenarios of future trade negotiating process are defined. Ways of Ukrainian losses minimization due to possible agreement of trade in services liberalization are proposed.

KEY WORDS: WTO, Doha, multilateral trade negotiations, national competitiveness in terms of trade globalization.

Постановка проблеми. З часів створення Світової організації торгівлі мабуть ще не було такої значної кризи у відносинах членів цієї організації, ніж та, яка назріла наразі. Переважна більшість країн світу є членами цієї міжнародної організації, а отже майже весь світ завмер в очікуванні чергової міністерської конференції та отримання відповіді на питання: коли і з якими результатами завершиться Дохійський раунд багатосторонніх торговельних переговорів. Не дивлячись на те, що Україна не так давно стала повноправним членом СОТ, вона вже встигла проявити себе активним учасником міжнародної торговельної системи, а отже безпосередньо зацікавлена у ефективному функціонуванні СОТ, що є неможливим без вирішення нагальних питань в рамках Доха-раунду.

Аналіз останніх публікацій за темою публікації. Дослідження перспектив Доха-раунду та наслідків підписання нових угод у рамках СОТ займають вагомe місце в доробках як вітчизняних, так і іноземних спеціалістів. Значної уваги даними питання приділено в роботах, присвячених математичному аналізу та моделюванню торговельних політик. Більшість науковців у таких дослідженнях використовують імітаційні моделі, моделі повної та часткової рівноваги, модель Армінгтона та сучасні комп'ютеризовані програми, такі як, наприклад, GTAP. У працях вітчизняних науковців навпаки даному питанню бракує математичних прогнозів.

Мета роботи. На основі вивчення сучасного стану та перспектив завершення Дохійського раунду торговельних переговорів запропонувати обґрунтовані шляхи покращення конкурентоспроможності України в умовах торговельної глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Раунд багатосторонніх переговорів, що розпочався у м. Доха (Катар) у 2001 році, передбачає переговори щодо: торгівлі сільськогосподарською продукцією, бавовною; доступу до ринку промислової продукції; розвитку країн, що розвиваються та найменш розвинутих країн (у тому числі загальні принципи, спеціальний та диференційний режим, технічна допомога, питання імплементації, інші питання розвитку для найменш розвинутих країн); торгівлі послугами та інтелектуальною власністю; вирішення суперечок; про правила захисних торговельних заходів; правила регіональної торгівлі; угодах по захисту довкілля; по регулюванню інвестицій; прозорості державних закупівель; сприяння торгівлі тощо. У 2001 році було прийнято 3 основні документи: Дохійську Декларацію, яка дала старт новому раунду переговорів; Імплементаційне рішення, спрямоване на вирішення більш, ніж 40 проблемних питань, які виникли через труднощі з імплементацією зобов'язань Уругвайського раунду, та були поставлені переважно країнами, що розвиваються, та Декларацію по ТРПС/Охороні здоров'я, що надає більшій гнучкості в зобов'язаннях угоди ТРПС, пов'язаних з патентним захистом, у зв'язку з заходами по охороні здоров'я населення (насамперед, у країнах, що розвиваються). Питання про тарифи й державну підтримку сільського господарства залишається на переговорах одним з найважливіших та найсуперечливіших проблем. У переговорах мова йде про принципові зобов'язання щодо покращення доступу до ринків сільськогосподарської продукції (методики та формули скорочення мита на імпорт товарів), щодо скасування експортних субсидій та скорочення внутрішньої державної підтримки. Найсуперечливішим питанням тут залишається пошук компромісного рішення між вимогами країн, що розвиваються, щодо скасування всіх видів підтримки, яка надається розвинутими країнами і справляє негативний вплив на торгівлю у світі, а також тарифної ескалації та тарифних піків та вимогами розвинутих країн щодо подальшого зниження рівня тарифного захисту внутрішніх ринків країн, що розвиваються. Розвинуті країни не погоджуються на повне скасування підтримки сільського господарства. Особливо це стосується Франції, що традиційно виступає на підтримку своїх фермерів. Так, США погоджуються скоротити розмір своїх сільськогосподарських субсидій до \$15 млрд на рік, а ЄС погодився на зменшення субсидій на 60 % [1, с. 90—93].

У більшості досліджень автори використовують сценарій розвитку Доха-раунду на основі двох основних проектних документів:

1) «проект Фальконера» — стосується правил торгівлі сільськогосподарською продукцією та містить 3 підрозділи: внутрішня підтримка, доступ на ринок та конкуренція в сфері експорту;

2) «проект Стефенсона» — стосується торгівлі несільськогосподарськими товарами.

За підрахунками експертів, прийняття більшості пропозицій, винесених на порядок денний Доха-раунду, дасть змогу суттєво покращити глобальний добробут. Так, Декруа та Фонтейн визначають орієнтовну суму зростання загальносвітового добробуту у 43 млрд дол. США, Балтцер, Дженсен та Лінд — обґрунтовують цифру 55 млрд дол. США, а Лаборде доводить, що зростання сягатиме 87 млрд дол. США [4—6]. Жоден експерт не визнає суттєвих збитків від укладання угоди для жодної країни, проте переваги розподілятимуться дуже нерівномірно, що, на нашу думку, є основною перепоною для завершення останнього раунду переговорів. Відповідно до останнього дослідження (табл. 1) майже 70 % від переваг припадатиме на країни Азії та Латинської Америки, тоді як позиції США та Європейського Союзу залишаться майже незмінними. Найбільше зростання доходів відбудеться внаслідок лібералізації у сфері торгівлі несільськогосподарською продукцією (приблизно 80 % доходу), що в першу чергу буде пов'язано з зменшенням протекціоністських заходів у таких секторах, як текстиль та виробництво транспортних засобів.

Таблиця 1

ПОТЕНЦІЙНИЙ ВПЛИВ УГОД ДОХА-РАУНДУ НА СВІТОВИЙ ДОБРОБУТ*

Регіон/країна	Ріст ВВП, %	Внесок до загального добробуту від підписання угод щодо: (млн дол. США)		
		Зменшення експортних субсидій	Доступ на ринки с/г товарів	Доступ на ринки не с/г товарів
ЄС	0,12	1603	17	6433
США	0,03	551	225	–385
Канада	0,10	178	350	257
Китай	0,28	–49	–265	7533
Індія	0,35	–2	48	2698
Інші країни Азії	0,30	–271	3065	15009
Країни Латинської Америки	0,56	–272	535	11570
Країни Африки	0,24	–371	340	1117
Інші країни світу	0,17	1713	2501	1366
Світ в цілому	0,2	3080	6817	45597

* Джерело: складено авторами за даними [2]

Досить несуттєве потенційне зростання світового ВВП (на 0,2 %) дає підстави багатьом економістам говорити про переоціненість потреби найскорішого прийняття проектних документів Доха-раунду, що є аргументом для таких країн, як США, Канада, країни ЄС, які сповільнюють обговорення питань та прийняття рішень на переговорах. Проте треба зазначити, що більшість проведених досліджень, як згадувалось вище, враховують лише питання торгівлі товарами та не надають прогнозів щодо ефекту від подальшої лібералізації ринку послуг, хоча на думку деяких експертів це може збільшити світовий ВВП на 25 % [4]. Наразі невідомо, коли ж відбудеться завершення Дохійського раунду переговорів та чи досягнуть його учасники згоди з більшості питань. На думку експертів, розвиток цього раунду багатосторонніх торгових переговорів може продовжуватись за одним із трьох можливих напрямів:

- продовження раунду переговорів без будь-яких вагомих досягнень, що може викликати незадоволення серед членів організації та похитнути довіру світового співтовариства до неї;

- підписання проміжних домовленостей, які зможуть задовольнити інтереси більшості країн, або/та є такими, що стосуються специфічного кола країн-учасниць, а саме найменш розвинутих країн;

- припинення раунду переговорів на невизначений термін.

Для України, як країни, що однією з останніх стала членом СОТ і взяла на себе надмірні, на нашу думку, зобов'язання, підписання максимально повної Дохійської угоди є безперечно позитивним, оскільки наш зв'язаний тариф уже знаходиться на мінімальному рівні, а питання субсидій актуальне переважно для сільського господарства і компенсуватиметься зменшенням субсидування у інших країн світу, в першу чергу ЄС. Єдиним питанням вирішення якого може негативно вплинути на конкурентоспроможність України є поглиблення лібералізації торгівлі послугами, яке суттєво підвищить конкуренцію на певних ринках, які на сьогодні мають певні обмеження по доступу, наприклад, ринок аудиторських, медичних, сільськогосподарських, будівельних та інших послуг.

Мінімізація втрат України від неминучої лібералізації сфери послуг можлива за умови застосування низки заходів, як на макро-, так і на макрорівнях управління. Зокрема для забезпечення стійкої конкурентоспроможності України у глобальному просторі необхідно: системно вдосконалювати бізнес-середовище країн

ни з урахуванням досвіду традиційних країн-лідерів та нових гравців конкурентного світового ринку; сформувати стратегію розвитку перспективних експортних галузей, у першу чергу насичених інноваційними та сервісними підприємствами; максимізувати державне фінансування освіти, науки та інноваційної діяльності; створити систему мотивування технологічного експорту та експорту ділових і туристичних послуг; створити дієву систему стимулювання та мотивування корпоративного й приватного інвестування у науково-дослідницькі роботи; створити умови для збільшення витрат на модернізацію виробництва та контроль якості товарів і послуг тощо.

Висновки. Таким чином, у результаті проведеного дослідження можна говорити про те, що не дивлячись на можливе зростання загального світового добробуту внаслідок підписання проектних угод Доха-раунду, існує можливість подальшого відкладання процесу лібералізації світової торгівлі, спричинена нестабільністю світової економіки та значними розбіжностями між станом економічного розвитку країн — членів учасниць. Єдине питання, в якому наразі учасники досягли згоди — це спеціальне ставлення до найменш розвинутих країн. Найпроблемнішими залишаються питання, що стосуються сільського господарства та сфери послуг. Суттєві переваги від підписання Дохійської угоди для України можливі за умови здійснення низки превентивних заходів, спрямованих у першу чергу на інноваційний розвиток та підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сервісного сектору.

Література

1. Стратегії та тактики міжнародних торговельно-економічних перемовин: міжпредм. комплекс. тренінг зі спец 8103 магістер. Програми «Міжнародна торгівля»/ Т. М. Циганкова, О. О. Євдоченко, А. О. Олефір, Г. В. Солодковська, Ю. М. Солодковський. — К.: KNEU, 2011. — 212 с.
2. K. Baltzer, Hans G. Jensen, Kim M. Lind Trade Liberalisation in the Doha Round, University of Copenhagen Institute of Food and Resource Economics, 2009 [Електронний ресурс] — Режим доступу — http://www.foi.life.ku.dk/Publikationer/FOI_serier/Udredninger/~media/Foi/docs/Publikationer/Udredninger/2008/Note_on_Falconer2008.ashx
3. Berishi-Krasniqi, Valdete, Antoine Bouët, David Laborde and Simon Mevel. The Development Promise: Can the Doha Development Agenda Deliver for Least Developed Countries?, International Food Policy Research Institute (IFPRI), Briefing Note, July 2008 — [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://www.bu.edu/ir/files/2010/06/Syllabi_IR_789_Gallagher.pdf

4. Decreux, Yvan and Lionel Fontagné An assessment of May 2008 proposals for the DDA, Centre d'Études Prospectives et d'Informations Internationales (CEPII), 1 July 2008.

5. Hertel, TGlobal trade analysis — modeling and applications, Cambridge University Press. (1997).

6. *Kruman P. Dead Doha*. The Conscience of a Liberal, The New York Times Opinion, 30 July 2008.

7. «Negotiations on Agriculture: First Draft of Modalities for the Further Commitments» (Harbinson Draft). 2003TN WTO. /AG/W/1/Rev.1. Geneva. March.

8. «Global Impacts of the Doha Scenarios on Poverty.» In Putting Development Back into the Doha Agenda: Poverty Impacts of a WTO Agreement, ed. T. Hertel and L. A. Winters (chapter 17). 2006.New York: Palgrave Macmillan.

Стаття подана до редакції 20.10.2011

УДК 339.9

О. Ю. Паценко, канд. екон. наук,
доц. кафедри міжнародної економіки,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ДЕТЕРМІНАНТИ СТІЙКОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН

АНОТАЦІЯ. У статті визначено основні детермінанти стійкої конкурентоспроможності країн, запропоновано більш глибоке вивчення процесів розвитку людського та соціального капіталу країн як основи для її досягнення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: конкурентоспроможність, індекс глобальної конкурентоспроможності, людський ресурс економічного розвитку, стала конкурентоспроможність, людський капітал, соціальний капітал.

АННОТАЦИЯ. В статье определены основные детерминанты устойчивой конкурентоспособности стран, предложено более глубокое изучение процессов развития человеческого и социального капитала стран как основы для её достижения.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: конкурентоспособность, индекс глобальной конкурентоспособности, человеческий ресурс экономического развития, устойчивая конкурентоспособность, человеческий капитал, социальный капитал.

ABSTRACT. The main determinants of countries' sustainable competitiveness were defined. The advanced research of the development